

УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ - ШТИП
ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ

UDC 81
UDC 82
UDC 008

ISSN 2545-3998

ПАЛИМПСЕСТ

МЕЃУНАРОДНО СПИСАНИЕ ЗА ЛИНГВИСТИЧКИ, КНИЖЕВНИ
И КУЛТУРОЛОШКИ ИСТРАЖУВАЊА

PALIMPSEST

INTERNATIONAL JOURNAL FOR LINGUISTIC, LITERARY
AND CULTURAL RESEARCH

PALMK, VOL 4, NO 7, STIP, 2019

ГОД. IV, БР. 7
ШТИП, 2019

VOL. IV, NO 7
STIP, 2019

ПАЛИМПСЕСТ

Меѓународно списание за лингвистички, книжевни
и културолошки истражувања

PALIMPSEST

International Journal for Linguistic, Literary
and Cultural Research

Год. 4, Бр. 7
Штип, 2019

Vol. 4, No 7
Stip, 2019

PALMK, VOL 4, NO 7, STIP, 2019

ПАЛИМПСЕСТ

Меѓународно списание за лингвистички, книжевни
и културолошки истражувања

ИЗДАВА

Универзитет „Гоце Делчев“, Филолошки факултет, Штип,

ГЛАВЕН И ОДГОВОРЕН УРЕДНИК

Ранко Младеноски

УРЕДУВАЧКИ ОДБОР

Виктор Фридман, Универзитет во Чикаго, САД
Толе Белчев, Универзитет „Гоце Делчев“, С. Македонија
Нина Даскаловска, Универзитет „Гоце Делчев“, С. Македонија
Ала Шешкен, Универзитет Ломоносов, Руска Федерација
Олга Панкина, НВО Македонски културен центар, Руска Федерација
Георгета Раца, Универзитет Банат, Романија
Астрид Симоне Грослер, Универзитет Банат, Романија
Горан Калоѓера, Универзитет во Риека, Хрватска
Дејан Дуриќ, Универзитет во Риека, Хрватска
Шандор Чегледи, Универзитет во Панонија, Унгарија
Ева Бус, Универзитет во Панонија, Унгарија
Хусејин Озбај, Универзитет Гази, Република Турција
Зеки Ѓурел, Универзитет Гази, Република Турција
Елена Дараданова, Универзитет „Св. Климент Охридски“, Бугарија
Ина Христова, Универзитет „Св. Климент Охридски“, Бугарија
Џозеф Пониах, Национален институт за технологија, Индија
Сатхарај Венкатесан, Национален институт за технологија, Индија
Петар Пенда, Универзитет во Бања Лука, Босна и Херцеговина
Данило Капасо, Универзитет во Бања Лука, Босна и Херцеговина
Мета Лах, Универзитет во Љубљана, Република Словенија
Намита Субиото, Универзитет во Љубљана, Република Словенија
Ана Пеличер-Санчез, Универзитет во Нотингам, Велика Британија
Мајкл Грини, Универзитет во Нотингам, Велика Британија
Татјана Ѓурин, Универзитет во Нови Сад, Република Србија
Диана Поповиќ, Универзитет во Нови Сад, Република Србија
Жан Пол Мејер, Универзитет во Стразбур, Република Франција
Жан Марк Веркруз, Универзитет во Артуа, Република Франција
Регула Бусин, Швајцарија
Натале Фиорето, Универзитет во Перуца, Италија
Оливер Хербст, Универзитет во Вурцбург, Германија

PALIMPSEST

International Journal for Linguistic, Literary
and Cultural Research

PUBLISHED BY

Goce Delcev University, Faculty of Philology, Stip,

EDITOR-IN-CHIEF

Ranko Mladenoski

EDITORIAL BOARD

Victor Friedman, University of Chicago, USA
Tole Belcev, Goce Delcev University, N. Macedonia
Nina Daskalovska, Goce Delcev University, N. Macedonia
Alla Sheshken, Lomonosov Moscow State University, Russian Federation
Olga Pankina, NGO Macedonian Cultural Centre, Russian Federation
Georgeta Rata, Banat University, Romania
Astrid Simone Grosler, Banat University, Romania
Goran Kalogjera, University of Rijeka, Croatia
Dejan Duric, University of Rijeka, Croatia
Sándor Czeglédi, University of Pannonia, Hungary
Éva Bús, University of Pannonia, Hungary
Husejin Ozbaj, GAZI University, Republic of Turkey
Zeki Gurel, GAZI University, Republic of Turkey
Elena Daradanova, Sofia University "St. Kliment Ohridski", Bulgaria
Ina Hristova, Sofia University "St. Kliment Ohridski", Bulgaria
Joseph Ponniah, National Institute of Technology, India
Sathyaraj Venkatesan, National Institute of Technology, India
Petar Penda, University of Banja Luka, Bosnia and Herzegovina
Danilo Capasso, University of Banja Luka, Bosnia and Herzegovina
Meta Lah, University of Ljubljana, Republic of Slovenia
Namita Subiotto, University of Ljubljana, Republic of Slovenia
Ana Pellicer Sanchez, The University of Nottingham, United Kingdom
Michael Greaney, Lancaster University, United Kingdom
Tatjana Durin, University of Novi Sad, Republic of Serbia
Diana Popovic, University of Novi Sad, Republic of Serbia
Jean-Paul Meyer, University of Strasbourg, French Republic
Jean-Marc Vercreysse, Artois University, French Republic
Regula Busin, Switzerland
Natale Fioretto, University of Perugia, Italy
Oliver Herbst, University of Wurzburg, Germany

РЕДАКЦИСКИ СОВЕТ

Драгана Кузмановска
Толе Белчев
Нина Даскаловска
Билјана Ивановска
Светлана Јакимовска
Марија Леонтиќ
Јована Караникиќ Јосимовска

ЈАЗИЧНО УРЕДУВАЊЕ

Даница Гавриловска-Атанасовска (македонски јазик)
Весна Продановска (англиски јазик)
Толе Белчев (руски јазик)
Билјана Ивановска (германски јазик)
Марија Леонтиќ (турски јазик)
Светлана Јакимовска (француски јазик)
Јована Караникиќ Јосимовска (италијански јазик)

ТЕХНИЧКИ УРЕДНИК

Славе Димитров

АДРЕСА

ПАЛИМПСЕСТ

РЕДАКЦИСКИ СОВЕТ

Филолошки факултет
ул. „Крсте Мисирков“ бр. 10-А
п. фах 201
МК-2000 Штип, С. Македонија

<http://js.ugd.edu.mk/index/PAL>

Меѓународното научно списание „Палимпсест“ излегува двапати годишно во печатена и во електронска форма на посебна веб-страница на веб-порталот на Универзитетот „Гоце Делчев“ во Штип: <http://js.ugd.edu.mk/index.php/PAL>

Трудовите во списанието се објавуваат на следните јазици: македонски јазик, англиски јазик, германски јазик, француски јазик, руски јазик, турски јазик и италијански јазик.

Трудовите се рецензираат.

EDITORIAL COUNCIL

Dragana Kuzmanovska
Tole Belcev
Nina Daskalovska
Biljana Ivanovska
Svetlana Jakimovska
Marija Leontik
Jovana Karanikik Josimovska

LANGUAGE EDITORS

Danica Gavrilovska-Atanasovska (Macedonian language)
Vesna Prodanovska (English language)
Tole Belcev (Russian language)
Biljana Ivanovska (German language)
Marija Leontik (Turkish language)
Svetlana Jakimovska (French language)
Jovana Karanikik Josimovska (Italian language)

TECHNICAL EDITOR

Slave Dimitrov

ADDRESS

PALIMPSEST

EDITORIAL COUNCIL

Faculty of Philology
Krste Misirkov 10-A
P.O. Box 201
MK-2000, Stip, N. Macedonia

<http://js.ugd.edu.mk/index/PAL>

The International Scientific Journal “Palimpsest” is issued twice a year in printed form and online at the following website of the web portal of Goce Delcev University in Stip: <http://js.ugd.edu.mk/index.php/PAL>

Papers can be submitted and published in the following languages: Macedonian, English, German, French, Russian, Turkish and Italian language.

All papers are peer-reviewed.

СОДРЖИНА / TABLE OF CONTENTS

13 ПРЕДГОВОР

Намита Субиото, уредник на „Палимпсест“

FOREWORD

Namita Subiotto, editor of “Palimpsest”

ЈАЗИК / LANGUAGE

17 Александра Лазаревска, Виолета Јанушева

ТУЃИТЕ ЗБОРОВИ И ЗАЕМКИТЕ ВО НОВИНАРСКИОТ ПОТСТИЛ
НА МАКЕДОНСКИОТ СТАНДАРДЕН ЈАЗИК

Aleksandra Lazarevska, Violeta Janusheva

THE FOREIGN AND THE LOANWORDS IN THE JOURNALISTIC
SUBSTYLE OF THE MACEDONIAN STANDARD LANGUAGE

27 Tuba Uzun

UYGUR DÖNEMİ ESERLERİNDE DUYGUSAL YAKINLAŞMA VE
UZAKLAŞMA GÖSTERGELERİ (FİLLER)

Tuba Uzun

SIGNS OF INTIMACY AND DISAGREEMENT IN TEXTS OF
UYGHUR PERIOD

35 Julian Vasseur

EMPHASE ET EXPRESSIVITÉ DANS LES ÉCHANGES
CONVERSATIONNELS BILINGUES NÉPALI-ANGLAIS

Julian Vasseur

EMPHASIS AND EXPRESSIVITY IN THE DAILY SPEECH
OF NEPALI-ENGLISH BILINGUALS

47 Constantin Ntiranyibagira

LA LEXICALISATION INTRAVERBALE DES FORMES TRANSITIVES
EN KIRUNDI. CAS DES AFFIXES RÉFLÉCHI ET APPLICATIF

Constantin Ntiranyibagira

INTRA-VERBAL LEXICALIZATION OF TRANSITIVE FORMS IN
KIRUNDI. THE CASE OF REFLEXIVE AND APPLICATIVE AFFIXES

55 Abraham Mahoubé Olou

TYPOLOGIE DES PRÉFIXES EN FRANÇAIS

Abraham Mahoubé Olou

TYPOLOGY OF PREFIXES IN FRENCH

65 Наџи Селими
ЈАЗИКОТ И КУЛТУРАТА ВО ДИЈАСПОРАТА – ИСТРАЖУВАЊЕ
СПРОВЕДЕНО КАЈ ДЕЦАТА СО МАКЕДОНСКО ПОТЕКЛО ВО
ШВАЈЦАРИЈА
Naxhi Selimi
CULTURAL FACTORS IN LANGUAGE LEARNING – A STUDY ON
CHILDREN OF MACEDONIAN ORIGIN IN SWITZERLAND

77 Марија Соколова
СПОРЕДБЕНА АНАЛИЗА НА ИСТИ СТИМУЛУСИ ОД
МАКЕДОНСКИОТ АСОЦИЈАТИВЕН РЕЧНИК СО ДРУГИ
АСОЦИЈАТИВНИ РЕЧНИЦИ
Marija Sokolova
COMPARED ANALYSIS OF THE SAME STIMULUS FROM THE
MACEDONIAN ASSOCIATIVE DICTIONARY WITH OTHER
ASSOCIATIVE DICTIONARY

КНИЖЕВНОСТ / LITERATURE

89 Danijela Kostadinović
SYMBOLISM AND MUSICAL ASPECTS OF WIND IN THE SHORT
STORY “ZURLO’S MOST BEAUTIFUL DAY” BY ZHIVKO CHINGO

97 Konan Koffi Syntor
ACTION DANS LA RESACA DE JUAN MARSÉ, QUELLES
ATTRIBUTIONS AUX PERSONNAGES ?
Konan Koffi Syntor
ACTION IN LA RESACA BY JUAN MARSÉ, WHAT ATTRIBUTIONS
TO THE CHARACTERS?

111 Марија Ѓорѓиева Димова
„ОНТОЛОШКИ СКАНДАЛ“: ИГРИТЕ СО ГРАНИЦИТЕ ПОМЕЃУ
СВЕТОВИТЕ И ТЕКСТОВИТЕ
Marija Gjorgjieva Dimova
“ONTOLOGICAL SCANDAL”: GAMES WITH BOUNDARIES BETWEEN
WORLDS AND TEXTS

123 Даниела Андоновска-Трајковска
ХРОНОТОПИТЕ ВО ПЕШНАТА „МИКЕЛАНЏЕЛО“ ОД БОРЧЕ ПАНОВ
Daniela Andonovska-Trajkovska
THE CHRONOTOPES IN BORCHE PANOV’S LYRICAL POEM TITLED
“MICHELANGELO”

- 137 Maguette Dieng**
LA GUERRE EN AFGHANISTAN DANS MUSICA PARA FEOS DE
LORENZO SILVA : ENTRE DENONCIATION ET HOMMAGE
Maguette Dieng
THE WAR IN AFGHANISTAN IN "MUSICA PARA FEOS" BY
LORENZO SILVA: BETWEEN DENUNCIATION AND TRIBUTE
- 151 Ben Hamou Malak**
LANGUE ET THÉÂTRALITE DANS UN CAPTIF AMOUREUX DE
JEAN GENET
Ben Hamou Malak
LANGUAGE AND THEATRICALITY IN UN CAPTIF AMOUREUX
BY JEAN GENET
- 161 Samia Boudaa**
EFFET DE PALIMPSESTE DANS LE ROMAN LE VILLAGE DE L'ALLEMAND
OU LE JOURNAL DES FRERES SCHILLER DE BOUALEM SANSAL
Samia Boudaa
EFFECT OF PALIMPSEST IN THE NOVEL LE VILLAGE DE L'ALLEMAND
OU LE JOURNAL DES FRÈRES SCHILLER BY BOUALEM SANSAL
- 171 Славчо Ковилоски**
НАСЛЕДНИЧКАТА НА ХОМЕР: ДАФИНА ОД СЕЛО ПРОСЕНИК,
СЕРСКО
Slavcho Koviloski
SUCCESOR OF HOMER: DAFINA FROM THE VILLAGE OF PROSENIK,
SERRES AREA
- 183 Марија Леонтиќ**
ПОЕТСКИОТ ВИД ГАЗЕЛ ВО РАМКИТЕ НА ОСМАНЛИНСКАТА
ДИВАНСКА КНИЖЕВНОСТ
Marija Leontik
THE POETIC TYPE GAZEL IN THE OTTOMAN DIVAN LITERATURE
- 195 Rabie Ruşid**
DOĞU MAKEDONYA İŞTİP YÖRESİNİN YÖRÜK MASALLARINDA
FORMEL UNSURLAR
Rabie Rushid
THE FORMAL ELEMENTS RESEARCH OF YORUKS TALE
- 203 Славица Урумова-Марковска**
ДОМОТ КАКО ТРАДИЦИЈА ВО РАСКАЗИТЕ НА МАЏУНКОВ
Slavica Urumova–Markovska
HOME AS A TRADITION IN THE STORIES OF MADZUNKOV

- 213 Danijela Mišić**
HEMINGWAY'S MAN IN STRUGGLE WITH THE SEA AND HIMSELF

КУЛТУРА / CULTURE

- 221 Стојанче Костов**
„ТЕШКОТО“ – СИНОНИМ ЗА ТЕШКО ОРО ОД ТИПОТ НА „ЛЕСНОТО“
Stojance Kostov
THE DANCE TESHKOTO (THE HARD ONE) – A SYNONYMUS OF A
HARD DANCE FROM THE TYPE OF LESNOTO (THE EASY ONE)

- 229 Катерина Деспот, Екатерина Намичева, Михаил Намичев**
ВЛИЈАНИЕТО НА МЕБЕЛОТ ВРЗ КУЛТУРОЛОШКИОТ АСПЕКТ НА
СТАНБЕНИОТ ПРОСТОР ВО ПРВАТА ПОЛОВИНА НА 20 ВЕК
Katerina Despot, Ekaterina Namiceva, Mihail Namicev
CULTURAL ASPECT IN THE APPLICATION OF FURNITURE IN THE
INTERIORS OF SKOPJE'S PALACES FROM THE FIRST HALF OF THE 20TH
CENTURY

МЕТОДИКА НА НАСТАВАТА / TEACHING METHODOLOGY

- 241 Silvana Neshkovska**
THE “WELFARE” OF ENGLISH COLLOCATIONS AT THE HANDS OF
MACEDONIAN STUDENTS OF ENGLISH

- 251 Veronika Kareva**
COMMUNICATIVE COMPETENCE OF ENGLISH TEACHERS

ПРИКАЗИ / BOOK REVIEWS

- 263 Лидија Тантуровска**
ДОКТОРСКА ДИСЕРТАЦИЈА ЗА ЈАЗИЧНИТЕ ГРЕШКИ ПО
МОРФОЛОГИЈА КАЈ УЧЕНИЦИТЕ ВО ОСНОВНОТО ОБРАЗОВАНИЕ
ОД МАРИЈА ГРКОВА
Lidija Tanturovska
DOCTORAL DISSERTATION OF MORPHOLOGICAL ERRORS MADE BY
STUDENTS IN PRIMARY EDUCATION BY MARIJA GRKOVA

- 273 Ранко Младеноски**
ЗНАЧЕЊЕТО НА КНИЖЕВНИОТ ТЕКСТ КАКО ПРОЦЕС
Ranko Mladenoski
SIGNIFICANCE OF THE LITERARY TEXT AS A PROCESS

---

287 ДОДАТОК / APPENDIX

ПОВИК ЗА ОБЈАВУВАЊЕ ТРУДОВИ
ВО МЕЃУНАРОДНОТО НАУЧНО СПИСАНИЕ „ПАЛИМПСЕСТ“
CALL FOR PAPERS
FOR THE INTERNATIONAL SCIENTIFIC JOURNAL “PALIMPSEST”

ПРЕДГОВОР

Ми претставува чест да бидам член на меѓународниот Уредувачки одбор на „Палимпсест“, меѓународно списание за лингвистички, книжевни и културолошки истражувања, иницирано и формирано на Филолошкиот факултет во Штип пред три години, а ми претставува и особена чест да учествувам со предговор за седмиот број.

Од првата година па до сега списанието излегува редовно во два броја годишно со широк спектар на трудови од сите предвидени рубрики („Јазик“, „Книжевност“, „Култура“, „Методика на наставата“, „Прикази“), со автори од разни земји и од различни истражувачки профили. Објавувањето на списанието во електронска форма е многу важно, бидејќи овозможува побрза дистрибуција и отворен пристап, а со тоа и поширок круг на читателска публика како и поголеми можности за примена на резултатите од објавените трудови.

Во „Палимпсест“ бр. 7 има 25 трудови (12 оригинални научни трудови, 10 стручни трудови, 1 прегледен труд и 2 приказа) на автори од единаесет држави и тоа Македонија, Турција, Франција, Бурунди, Бенин, Швајцарија, Србија, Брегот на Слоновата Коска, Сенегал, Мароко, Алжир, напишани на македонски, англиски, француски и турски јазик. Трудовите ги пополнуваат сите рубрики на списанието. Квантитативно доминираат трудовите од рубриката „Книжевност“ (вкупно 12, а во нив се истражуваат дела на класици и на современи македонски, руски, турски, шпански, француски, алжирски, американски автори, како и народното творештво), следува рубриката „Јазик“ со 7 статии (истражувања од областа на следниве јазици: македонски, турски, француски, непалски, кирунди), 2 статии се посветени на културолошки истражувања (за етнокоролошките карактеристики на ората Тешкото и Лесното и за влијанието на мебелот врз културолошкиот аспект на станбениот простор во првата половина на 20 век во Скопје), 2 статии се од областа на методиката на наставата по англиски јазик, а списанието завршува со рецензијата за докторската дисертација за јазичните грешки поврзани со менливите зборови во македонскиот јазик кај учениците во основното образование од Марија Гркова и со освртот кон научно-литературната монографија на Венко Андоновски за книжевниот текст како процес.

Им честитам и им благодарам на авторите и на сите јазични редактори, рецензенти и соуредници за нивниот придонес кон оформувањето на седмиот број на списанието „Палимпсест“ на кое му посакувам што повеќе читатели!

Намита Субиото, уредник на „Палимпсест“

FOREWORD

I am honoured to be a member of the International Editorial Board of “Palimpsest”, an international journal for linguistic, literary and cultural research, initiated and established three years ago at the Faculty of Philology in Stip. It is also a great privilege to participate with the foreword of the seventh issue.

From the first year until now, the journal has been published twice a year on a regular basis, with a wide range of papers covering all of the sections (Language, Literature, Culture, Teaching Methodology and Book Reviews), created by authors from many different countries and various research profiles. Publishing a journal in electronic form is quite significant because it enables faster distribution and open access, thus enabling a wider circle of readership and greater opportunities for applying the results of the published papers.

In the 7th issue of “Palimpsest” there are 25 papers (twelve original scientific papers, ten theoretical papers, one review paper and two book reviews) by authors from eleven countries: Macedonia, Turkey, France, Burundi, Benin, Switzerland, Serbia, Ivory Coast, Senegal, Morocco, and Algeria, written in Macedonian, English, French and Turkish. The papers cover all the sections of the journal. The biggest number of papers belong to the Literature section (a total of twelve papers in which classical and contemporary Macedonian, Russian, Turkish, Spanish, French, and Algerian authors as well as folk arts are the subject of research), followed by seven papers in the “Language” section (with research conducted in the following languages: Macedonian, Turkish, French, Nepalese, Kirundi), two papers are dedicated to the cultural research (on the ethnocoreological characteristics of the folk dances “Teshkoto” and “Lesnoto” and the influence of furniture on the cultural aspect of housing space in the first half of the 20th century in Skopje), two papers are in the field of English language teaching methodology, and finally the journal concludes with a review of the doctoral dissertation on language errors related to inflected words in the Macedonian language among elementary school students by Maria Grkova as well as a review of the literary monograph written by Venko Andonovski on the literary texts as a process.

I congratulate and express my gratitude to all the authors and language editors, reviewers and co-editors for their contribution to the creation of the seventh issue of “Palimpsest”, wishing them a wider readership.

Namita Subiotta, *Editor of “Palimpsest”*

ПРИКАЗИ

BOOK REVIEWS

ДОКТОРСКА ДИСЕРТАЦИЈА ЗА ЈАЗИЧНИТЕ ГРЕШКИ ПО МОРФОЛОГИЈА КАЈ УЧЕНИЦИТЕ ВО ОСНОВНОТО ОБРАЗОВАНИЕ ОД МАРИЈА ГРКОВА

Лидија Тантуровска

Институт за македонски јазик „Крсте Мисирков“, Скопје
lidijatanturovska@yahoo.com

Апстракт: Докторската дисертација на Марија Гркова со наслов „Јазичните грешки по морфологија кај учениците во основното образование во Штипско“ е структурирана така што има 7 глави, вовед и заклучни согледувања. Во дисертацијата Гркова ги разгледува јазичните грешки поврзани со менливите зборови во македонскиот јазик, а кои се направени од страна на учениците во предметната настава во Штипско. Материјалот за ексцерпција, со кој се служи Гркова, го сочинуваат четири тестови наменски составени за секое одделение (VI, VII, VIII и IX) од предметната настава одделно, за учениците од Штипско. Секој од нив содржи по 12 вежби директно поврзани со методичките содржини, кои се однесуваат на менливите зборови, а кои се учат и се усвојуваат во предметната настава во основното образование според наставните програми од Бирото за развој на образованието на Република Македонија. Тестовите се подготвени според исти параметри за секој тест одделно од секое одделение, а истовремено соодветствуваат на возраста и на интелектуалната способност на целната група ученици. Станува збор за вкупно 1513 тестирани ученици.

Клучни зборови: македонски јазик, менливи зборови, учебници по Македонски јазик, основно образование, Штипско.

1. Вовед

Докторската дисертација на Марија Гркова на тема „Јазичните грешки по морфологија кај учениците во основното образование во Штипско“ беше одбранета во октомври 2018 година на Филолошкиот факултет „Блаже Конески“ при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје.

Во Предговорот на трудот се изложени: предметот, теоретската рамка, методите на истражувањето, истражувачките прашања и целите на истражувањето. Кандидатката укажува дека основната цел на истражувањето е да се види во која мера, учениците од предметната настава во Штипско, ги владеат, односно ги научиле и ги усвоиле менливите зборови во македонскиот јазик и нивните граматички категории. Промената на граматичкото значење на зборот (преку додавање префикси и/или суфикси), дијалектното влијание и бројни други причини можат да доведат до појава на јазични грешки, кои се

предмет на анализа во дисертацијата, при што кандидатката прави обид за објаснување на нивното појавување и дава предлози за нивно надминување.

2. Структура на трудот

Во првата глава од докторската дисертација, „Морфологијата во лингвистичката литература“, се дадени основните дефинирања на термините морфологија и морфема проследени низ лингвистичката литература, каде што се среќаваат и релевантните научни и енциклопедиски трудови на: Ивиќ, Шкилјан, Дикро, Тодоров, Кристал, Миновиќ и други. Поради важноста на морфологијата, како дел од граматиката, која се занимава со проучување на формите на зборовите, од аспект на лингвистиката, Гркова, во овој дел, дава кус преглед на литературата за зборовните групи со акцент на менливите зборови во некои словенски јазици. Според граматиката на македонскиот јазик, одделно ги претставува менливите зборови и нивните граматички категории во македонскиот јазик.

Во втората глава, „Местото на граматиката во наставата по македонски јазик“, авторката се осврнува накусо на различните ставови во научната практика во врска со местото и улогата на граматиката во наставата, при што ги издвојува пристапите на контрастивната, активната и функционалната граматика. Од аспект на методиката ги нагласува четирите нејзини значења – образовното, воспитното, функционалното и практичното – при што, цитирајќи ја Паноска, се согласува дека пренесената граматичка структура и нејзиното успешно имплементирање во говорот на учениците, како производ од учењето, се само основата, а извршувањето голем број граматички вежби од страна на ученикот, како и свесноста во употребата на јазикот (пишана или говорна), се очекува да доведат до успешно совладување на целната јазична компетенција, бидејќи познавањето на граматиката на мајчиниот јазик го помага усвојувањето и учењето граматика од кој било друг јазик.

2.1. Методика и методи

Во делот „Морфологијата во методиките на наставата по македонски јазик во основното образование“ е посветено внимание на вториот пристап во научноистражувачката работа во дисертацијата – на методиката – каде што авторката се осврнува на методиките на наставата по Македонски јазик во основното образование. Се согласува со ставот на Ружа Паноска, која истакнува дека учењето на зборовните групи во наставата по Македонски јазик ги подготвува учениците за логично мислење и за системско учење на морфолошкиот состав на зборовите, на нивната синтаксичка служба, што, пак, е поврзано со учењето на: правописните правила, зборообразувањето, збогатувањето на речникот, како и развојот на јазичниот израз на учениците. Од друга страна, Гркова се осврнува на авторите Николовска и Николовски, кои ја разгледуваат морфологијата од аспект на научните методи, каде што одделно се задржува на морфолошката анализа што ја даваат тие. Разгледувајќи го значењето на програмското подрачје „Јазик“, авторката ги образложува трите истакнати значења (образовното, воспитното и функционалното) дадени од страна на Синадиновска, каде што под

функционалното усвојување на јазикот подразбира текстови/работни листови што опфаќаат јазични форми од реалните говорни ситуации, што е нераскинливо од воспитно-образовниот процес по граматика, кој, пак, е спознавачки и преку кој се запознаваат учениците со правилата, законитостите, формите итн. на македонскиот јазик.

За споредба, во продолжение се дадени и методички од некои словенски (српски, хрватски, бугарски, руски, полски итн.) и несловенски јазици (германски, англиски, француски), каде што е застапена морфологијата во наставата од основното образование.

Во четвртата глава, „Значењето на наставата по македонски јазик во основното образование“, авторката прави кус преглед од најопштите дефинирања (од делата на: Поповски, Гогоска, Николовска и Николовски, Синдиновска, Петковска и други) за наставата, учењето, способноста за учењето, важноста и значењето на предметот Македонски јазик итн. до конкретните задачи во наставата по Македонски јазик (како на пример: оспособување на учениците за слушање, за говорење и за читање; пишување, усно и писмено изразување и збогатување на речникот; постапно и систематско запознавање со правилата од граматиката и од правописот на македонскиот јазик итн.).

„Краток осврт кон наставните методи применети во наставата по македонски јазик во основното образование“ е насловот на петтата глава од дисертацијата во којашто, по варијациите во наставата по јазик дадени од Ричардс и Роџерс и по трите нивоа на организација на наставата по јазик (пристап, метод и техника) предложени од американскиот лингвист Едвард Антони, Гркова се осврнува на дидактичките методи во наставата по граматика: методот на живиот збор на наставникот и на учениците во форма на усно излагање и во форма на разговор, односно монолошкиот и дијалошкиот метод; текст-методот или методот на работа со текстови; методот на демонстрација; методот на илустративно-графичкото прикажување; методот на писмените состави и текстовите, секако надоврзувајќи се на основните научни методи (анализа, синтеза, индукција, дедукција) според авторите Николовска и Николовски. Во продолжение, се посветува внимание и на реализирањето на активната настава, т.н. интерактивно учење, кое се применува во Македонија од 1995 година и подразбира настава во чиј центар се ставени личноста на ученикот и процесите на учењето.

2.2. Тестови на знаење

Тестовите на знаење се предмет на анализа во шестата глава со наслов „Тестовите на знаење од историски агол“, каде што се дадени следниве подглави: „Науката за тестовите на знаење“; „Улогата на тестовите на знаење во наставата“; „За ајтемите“ и „Оценување на резултатите од тестовите на знаење“. Користејќи ги научните трудови од Петроска-Бешка, како и трудовите од: Попоски, Клајн, Ташева, Јованова-Митковска и други, во оваа глава се почнува од историскиот преглед на почетоците на тестирањето, за да се претстават потоа планирањето и утврдените четири етапи на изработка на

тестот, секако со акцент на важната улога на тестот на знаење во наставата чии резултати се користат при донесувањето на најразлични одлуки од страна на сите фактори што учествуваат во одлучувањето на сите нивоа, почнувајќи од наставниците па сè до Министерството за образование. Особено се истакнува полезноста од тестовите на знаење (односно преку анализата на одговорите на учениците од тестовите наставникот добива податоци за тоа дали учениците ја совладале материјата), каде што „главна улога“ имаат вежбите (барањата, задачите, прашањата и слично) пред испитаникот од кој се бара решение (одговор). Впрочем, од користената литература може да се видат критериумите за изборот на вежбите при изработката на тестот, претставени преку бројот на вежбите што треба да ги содржи еден тест, времетраењето за изработка на тестот (поточно, потребното време на испитаникот за одговор на секоја вежба одделно), тежината на секоја вежба одделно, видот на вежбите што го сочинуваат тестот, комбинацијата на вежбите во еден тест итн. Шестата глава е заокружена со делот за оценувањето и за бодувањето, како завршна фаза при процесот на тестирање. По прикажувањето на тестот во научна рамка, според кој се врши проверка и вреднување на степенот на усвоените знаења кај учениците по сите наставни предмети, Гркова го издвојува тестирањето по предметот Македонски јазик.

Тежиштето на докторската дисертација е во седмата глава со наслов „Анонимен тест по македонски јазик за одделенијата од предметната настава“. Во неа се содржани следниве поднаслови: „Анонимен тест по македонски јазик спроведен во основните училишта во Штипско“, „Истражување спроведено во VI одделение“, „Истражување спроведено во VII одделение“, „Истражување спроведено во VIII одделение“ и „Истражување спроведено во IX одделение“.

Уште на самиот почеток се навестува дека анонимните тестови по македонски јазик се составени наменски за научноистражувачката работа на докторската дисертација. Граматички, анонимните тестови се направени да дадат информација за степенот на владеењето со морфосинтаксичките правила на полнозначните зборови од страна на учениците во основното образование (за шесто, седмо, осмо и деветто одделение). При нивната изработка, следејќи ги општите критериуми за подготовка на тест, авторката ги определила следниве: вежбите да се приспособени содржински кон возраста и кон нивото на интелектуална способност на учениците; вежбите да се методски приспособени кон наставните програми по предметот Македонски јазик; вежбите да се однесуваат на важен аспект од наставната содржина за која се врши истражувањето; секој тест да се состои од вкупно 12 вежби кои се од различен вид – вежби со избирање на точен одговор или вежби со составување на одговор; во секој тест да има вкупно 90 точни одговори, кои соодветствуваат на 100 % точност на одговорите според табела подготвена врз основа на табелата од Блумовата таксономија; во тестовите да е застапен принципот на бодување: за секој точен одговор да се добие 1 поен, а за секој одговор (неточен, делумно точен или пропуштен) да се добие 0 поени итн. Тестовите се правени според наставните програми по предметот Македонски јазик за основното образование, што соодветствува и на

содржините на учебниците по предметот Македонски јазик одобрени од Министерството за образование на РМ. Овде треба да се спомене дека при воведувањето на деветгодишното основно образование во РМ, останаа за користење учебниците од осмогодишното, па така, на пример, учебниците од седмо се користат во осмо, односно учебниците од осмо се користат во деветто одделение и сл.

Веднаш треба да се каже дека акцентот на истражувањето е ставен на анализата на јазичните грешки по морфологија (конкретно поврзани со усвоеноста на менливите зборови и нивните граматички категории), направени од страна на учениците во предметната настава – Македонски јазик во основно образование. Целна група се учениците од основните училишта во Штип и во околните села, кои имаат заеднички именител – Штипско.

2.3. Тестирања и резултати

За спроведувањето на научноистражувачката работа тестирање е спроведено истовремено во шесте основни училишта во Штипско, на ден 11.12. 2017 година, при што се опфатени 1513 ученици (Македонци, Турци, Роми, Власи, Срби и Албанци – подредени според бројот на застапеноста). Како податок што го дава авторката и кој се очекува да влијае врз резултатите при анализата е фактот дека, иако во некои приградски училишта имало ученици со турска националност, кои ја следеле одделенската настава (до V одделение) на својот мајчин (турски) јазик, во предметната настава (од VI до IX одделение) сите ученици следат настава на македонски јазик.

Анонимниот тест наменски направен за учениците од VI одделение е базиран врз јазичните содржини од морфологија за менливите зборови што се предвидени за усвојување во ова одделение (според програмското подрачје „Јазик“ од наставните програми преземени од Бирото за развој на образованието) како на пример: морфолошка класификација на зборовите: менливи и неменливи; општи, сопствени и збирни именки; глаголски именки; определеност кај именките; заменски придавки; односни придавки, материјални придавки; лични и показни заменки; од глаголскиот систем – граматичка категорија начин: исказен, заповеден и можен начин и сл. Дванаесетте вежби поврзани со менливите зборови и со дел од нивните граматички особености во тестот најчесто се преземени или се прилагодени од учебниците за VI одделение и од „Практикумот по морфологија на современиот македонски јазик“ (2008) од Татјана Гочкова-Стојановска, иако има и вежби што се создадени авторски. Анализата на одговорите на вежбите од анонимниот тест по Македонски јазик за VI одделение е направена прегледно за секоја вежба, со што се дава можност за детален преглед на одговорите. При анализата на одговорите и на јазичните грешки во анонимниот тест по Македонски јазик за VI одделение, Гркова се водела според два параметри: 1) точни наспрема неточни одговори и неодговорени прашања; 2) националности, кои се основа и за графиконското и табеларното претставување на крајот од анализата. Станува збор за 382 теста на ученици од шесто одделение, од кои 342 теста се од ученици Македонци, 18 се од ученици Турци, 13 се од ученици Роми и 10 се од ученици Власи. Во „Прилог

3“ се претставени резултатите од анонимниот тест по Македонски јазик за шесто одделение со графикони, по што следува објаснувањето за секој графикон (за секоја вежба).

Анонимниот тест направен за учениците од VII одделение е базиран врз јазичните содржини од морфологија за менливите зборови што се предвидени за ова одделение (според програмското подрачје „Јазик“ од наставните програми преземени од Бирото за развој на образованието) како на пример: граматичките категории (род и број) кај именките; граматичките категории (лице, вид, број и време) кај глаголите; граматичките категории кај придавките; степенувањето на придавките; граматичките категории кај броевите; бројните форми за лица; приближна бројност и сл. Во овој случај, за дванаесетте вежби за анонимниот тест претежно се преземени или се прилагодени од учебниците за шесто одделение (па дури има вежба и од учебник за петто одделение од осмогодишното образование), од „Практикумот по морфологија на современиот македонски јазик“ (2008) од Татјана Гочкова-Стојановска и авторски вежби. И овде станува збор за 382 тестови, од кои 342 теста се на ученици Македонци, 15 се на ученици Турци, 13 се на ученици Роми и 12 тестови се на ученици Власи. Резултатите и од овој тест се претставени и графиконски и со објаснување.

Во анонимниот тест за VIII одделение вежбите се засновани според содржините морфологија од програмското подрачје „Јазик“ од наставните програми преземени од Бирото за развој на образованието, и тоа: именки образувани од глаголи; безлични глаголи, неличната глаголска л-форма; прости глаголски форми (временски), сегашно време, минато определено несвршено време, минато определено свршено време, заповеден начин; придавки образувани од глаголи и сл. Во овој тест вежбите се преземени или прилагодени од учебниците за седмо одделение од осмогодишното образование, а има и авторски. Според анализата, овој тест го одговарале вкупно 369 ученици од кои 340 ученици Македонци, 16 ученици Турци, 7 ученици Роми, 5 ученици Власи и 1 ученик Србин. Точните одговори, неточните одговори и неодговорените прашања се претставени како преку објаснување така и преку графикони.

Анонимниот тест за IX одделение е базиран врз јазичните содржини од морфологија за менливите зборови што се предвидени за ова одделение (според програмското подрачје „Јазик“ од наставните програми преземени од Бирото за развој на образованието), и тоа: сложени глаголски форми, минато неопределено свршено и несвршено време (перфект), идно време (футур), можен начин и сл. Учебниците што се користени како основа за подготвување на вежбите се од осмо одделение од осмогодишното образование, од „Практикумот по морфологија на современиот македонски јазик“ (2008) од Татјана Гочкова-Стојановска и авторски вежби. Во деветто одделение се тестирани 380 ученици од кои 342 се ученици Македонци, 16 се ученици Турци, 11 се ученици Роми, 10 се ученици Власи и 1 ученик Албанец. Резултатите од секоја вежба на овој тест се претставени со графикони и со објаснување.

Правењето јазични грешки од страна на тој што го учи јазикот (без разлика дали станува за мајчин, немајчин или странски) се смета за сосема нормална и очекувана појава за што, меѓу другото, во Заедничката европска референтна рамка за јазици (ЗЕРР, 2012, стр. 151) е наведено дека наставникот е тој што треба да прави корекција на направената грешка веднаш по нејзината појава за да биде свесен ученикот за грешењето и да не ја повтори во иднина, од една страна, а од друга, се смета дека сите системски грешки треба да бидат регистрирани, анализирани, објаснети и да се поправаат во соодветен момент, но без да се попречи јазичното општење. Од тие побуди, Гркова се обидела да ги регистрира, да ги анализира и да ги објасни јазичните грешки, забележани во четирите анонимни тестови по Македонски јазик, кои се наменски составени за истражувањето, а се наменети за учениците од предметната настава во основното образование.

Во заклучните белешки се прикажани најчестите јазични грешки поврзани со менливите зборови за секоја зборовна група одделно (именки, придавки, заменки, броеви, глаголи) и е направен обид да се откријат причините за тоа како би се надминале полесно во иднина. Од јазичните грешки што ги има издвоено авторката може да се забележи дека голем број се поради неусвоеност на материјалот, потоа дел се како причина од дијалектното влијание на шттипскиот говор и дел се јазични грешки, коишто обично се добиваат при учење на македонскиот како странски и како немајчин (во случајов – немајчин: на пример, за учениците припадници од турската националност). Во продолжение ќе споменеме по неколку примери од анализираниот материјал: глаголската именка *трчање* е определена како глагол; придавката *малечок* во именската група *малечката куќичка* е определена како глаголска приставка; на барањето за бројни придавки (*прв, втор, трет ...*) се дава одговор за броеви (*еден, два, три...*); кај степенувањето на придавките (правописна грешка) – одделно пишување на префиксите *по-* и *нај-*; при директната заповед, кај глаголите од и-група, се среќава вообичаената јазична грешка со употребата на наставката *-и*, наместо *-ј* во второ лице еднина (*стои, спои, освои*); во однос на глаголскиот вид, определување на свршени глаголи како несвршени (*падне, појде, скокне*) и обратно (*замолува, сечел* – како свршени) итн. Како пример за непосредното влијание на шттипскиот говор, од примерите што ги наведува Гркова, ќе го издвоиме барањето: *Тој _____ (дојде) од далеку за да го посети својот роден крај*, каде што за глаголот *дојде* во минатото неопределено свршено време се среќава едната од двете можни л-форми (за шттипскиот говор) – *дојдел*. Како дијалектна појава, Гркова ја дава и елидираната форма *мош* од модалниот збор *можеби*. Иако во дисертацијата не се издвоени како посебни, од примерите што обично се среќаваат при усвојувањето на македонскиот јазик како немајчин, ќе ги издвоиме оние со неусвоеност на граматичката категорија број кај именките, како на пример: *леб – леби; уво – уви; брат – братови; село – сели; скакулец – скакулеци* итн. (форми за обична множина).

На крајот од завршните белешки Гркова дава препораки за надминување на слабостите при учењето на граматичките категории на менливите зборови преку сугестии за видот на вежбите што треба да се подготвуваат и да се

применуваат при усвојувањето на морфологијата на македонскиот јазик за учениците во предметната настава во основното образование.

3. Заклучок

При учењето на менливите зборови во македонскиот јазик, било како мајчин или како немајчин, (во дисертацијата на Гркова се разгледани и одговорите на тестираните ученици на кои македонскиот јазик не им е мајчин), се јавуваат одредени јазични грешки кај сите зборовни групи од менливите зборови. Така, најмногу јазични грешки се јавиле кај минато неопределено време (перфект) преку напишувањето на помошниот глагол *сум*, а исто така е забележано и мешање на минатите времиња (минато определено свршено, минато определено несвршено и минато неопределено време). Поголем број јазични грешки се јавиле при образувањето множински форми од дадените именки, особено кај именките што се исклучоци (од аспект на образување множина). Непосредно е влијанието и на дијалектниот говор на учениците во дадените одговори.

Оттука произлегува дека се јавуваат јазични грешки (на ниво на морфологијата) кај сите зборовни групи од менливите зборови, кои се направени од страна на учениците во предметната настава во Штипско.

Во дисертацијата Гркова нуди и сугестии за начини на кои може да се намалат или да се елиминираат јазичните грешки од областа на морфологијата кај учениците од основното образование:

а) Кога станува збор за зборовната група *именки*, треба да се посвети внимание на завршокот на именките при определувањето на родот, бидејќи нема по еден одделен завршок за секој род одделно. Авторката смета дека треба да се посвети поголемо внимание и при образувањето множински форми од именките, особено од именките што се исклучоци во македонскиот јазик и кај кои се покажа дека се јавуваат најголем број јазични грешки. Потоа, смета дека треба да има поголем број вежби со комбинирање на родот и на бројот, што би довело до помал степен на мешање на наставките. Со оглед на тоа што специфичност на штипскиот говор, односно на источните дијалекти, е губењето на финалното *-т* од членската морфема *-от*, Гркова сугерира да се посвети внимание и на овој проблем при изборувањето на вежбите, а се разбира, одделно внимание треба да се посвети и при учењето на глаголските именките, за да се прави разлика меѓу глаголите и глаголските именки;

б) Што се однесува до полесното усвојување на видовите *придавки*, Гркова смета дека треба да се применуваат повеќе вежби за усвојување на придавките (како на пример, да не се мешаат односните со заменските придавки со присвојно значење; потоа, бројните придавки со броевите, како и да се усвои правописот за пишувањето на претставките *по-* и *нај-* кај степенувањето на придавките итн.)

в) Кај *заменките*, Гркова предлага да има различни вежби за усвојувањето на показните заменки не дојде до нивно мешање;

г) За полесно усвојување на *броевите* во предметната настава, смета дека е потребно да бидат застапени повеќе вежби кај видовите бројност, особено кај приближната бројност;

д) За усвојување на *глаголскиот систем* во македонскиот јазик, авторката предлага поголем број вежби за усвојување на можниот и на заповедниот начин, особено за правилата за нивното образување од глаголите од *e-* и од *и-* група (со општ дел на вокал). Понатаму, од аспект на видот на глаголите, се препорачуваат вежби со кои би се правела динстинкција меѓу свршените и несвршените глаголи. Кога станува збор за сложените глаголски форми, каде што се забележани голем број јазични грешки, се предлагаат вежби со: употреба на помошниот глагол *сум*; глаголските времиња итн.

Се разбира, секаде низ сугестиите и низ препораките се споменува правописен аспект, кој е многу важен при усвојувањето на нормата на македонскиот стандарден јазик од страна на учениците во основното образование.

Докторската дисертација „Јазичните грешки по морфологија кај учениците во основното образование во Штипско“ на Марија Гркова се одликува со концизно и прегледно излагање, поткрепено со примери, со графикони и табели, изразено преку научен пристап со широк увид во литературата. Дисертацијата претставува солиден труд од областа на македонскиот јазик во која е зафатен и образовниот процес на предметот Македонски јазик во основното образование, преку сегментот на усвоеноста на морфологијата од страна на учениците во Штипско, чии резултати може да придонесат, меѓу другото, и во подобрувањето на наставата по македонски јазик. Иако пред нас имаме научноистражувачка целина, овој труд истовремено претставува подлога за нови истражувања како во областа на македонскиот јазик, така и во областа на образованието.

Lidija Tanturovska

Institute for Macedonian language “Krstev Misirkov”, Skopje

Doctoral Dissertation of Morphological Errors Made by Students in Primary Education by Marija Grkova

Abstract: The doctoral dissertation by Marija Grkova, entitled “Morphological Errors made by Students in Elementary in Greater Shtip” is structured in 7 chapters, introduction and concluding observations. In the dissertation, Grkova examines morphological errors associated with the nouns, verbs, adjectives, pronouns and numbers in Macedonian language, which are made by students in primary education in Greater Shtip. The research material contains four tailor-made tests for each grade separately, that is, a total of 1513 tested students from 6th, 7th, 8th and 9th grade in Greater Shtip. The tests were done according to the same parameters and at the same time correspond to the age and intellectual abilities of the target group of students. They contain 12 tasks directly related to the methodological contents related to the parts of speech, which are taught and adopted in primary education according to the curricula of the Bureau for Development of Education in Macedonia.

Keywords: *Macedonian language, Macedonian language textbooks, primary education, Greater Shtip.*

ГОД. IV
БР. 7

ПАЛІМПСЕСТ

PALIMPSEST

VOL. IV
NO 7